

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts.; -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VII

Barcelona 21 Juny de 1913

Núm. 294

SUMARI

La ficció constitucional, per F. SANS I BUIGAS.

Algunes consideracions sobre la instrucció pública a Italia. - II, per JOAN ALZINA I MELIS.

De «Les Monjoies»-(El fogalleig - Imprecació-Invocació), per JOSEP CARNER.

Expansions.-De la necessitat de ben analitzar les nostres impressions musicals abans de decidir-nos a judicar-les i a classificar-les, per F. LLIBRAT.

La última primavera, II, per JOSEP LEONART.

Aspectes socials.-La ensenyança dels sordo-muts a Barcelona, per CARLES CREHUET.

La pedagogia de la Santa Continúació, per ELADI HOMS.

Donya Juanita, per GABRIEL MAURA I MONTANER.

Càtedra de Llengua Catalana.

De la premsa

La crisi constitucional.-Plantejament del problema, per ENRIC PRAT DE LA RIBA.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0.75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

La ficció Constitucional

El corrent d'opinió ja iniciat, favorable a una actuació de diferents nuclis polítics dins del regíme vigent, per fortuna sembla que va accentuant-se.

I aquest corrent es deixa sentir en el si del mateix camp republicà.

Si Espanya és un país orfe de governants que amb consciència i de veritat, sentin l'ideal democràtic; si Espanya, després de mort en Canalejas, es troba, sense, no ja un partit democrata. sinó, una persona que pugui substituir aqueix il·lustre polític, culpa és en gran part dels republicans, que, mancats de motiu suficient, han negat la seva col·laboració a tota obra de govern: a ells es deu que amb tot i haver transcorregut set mesos des que en Pardiñas va realitzar el seu atentat, encara estiga per proveir la presidència del Consell de Ministres del Govern lliberal.

Al compliment dels seus devers patriòtics i democràtics, han preferit els nostres republicans la tranquil·la i regalada tasca de fer política negativa i de sistemàtica oposició.

Semblants actituds en un país de regíme constitucional sols pot justificar-les la covardia dels seus homes davant de la immensa responsabilitat que porta el govern d'un poble, o una manca de sentit pràctic polític, quan no d'educació política.

Una mateixa constitució per un poble és molt o no és res; és una realitat o una ficció; és ço que els seus homes eminents volen que siga.

Es una realitat vivent, quan els polítics procuren fer-la encarnar dins l'ànima del poble i arrencar-ne els fruits que indubtablement pot donar.

Una constitució per un poble és la llei, el codi de l'Opinió, i en ell deu amparar-se tothom que tingui un ideal, i aqueix ideal el professi, no platònicament i per deport, sinó amb ganes de veure'l convertit en realitat.

Així passa al menys en tots els grans

països de regíme constitucional. Deixant apart l'exemple d'Anglaterra, hi ha el d'Itàlia. En aquest poble la intensificació del seu progrés està en raó inversa de l'increment del partit republicà. En canvi el partit democrata cada dia és més fort. Si els homes de temperament lliberal d'aquell país pensessin com pensen els d'Espanya, segurament no tindrien al davant del seu govern un polític eminent lliberal com en Giolitti; ni la nació hauria progressat tot ço que ha progressat.

Pel contrari, un regíme constitucional és per un poble una ficció, quan els seus homes li giren l'espatlla, l'abandonen, el desprecien i fins li neguen tota virtualitat.

I aqueix és per desgracia el regíme constitucional d'Espanya.

Es senzillament ridícul ço que ha succeït en nostre país. Bella part del segle XIX ens la passarem lluitant per obtenir una constitució, un regíme de llibertat i de tolerancia.

I en el següent segle, als seus començaments, per comptes de treballar per a fer-li donar a aqueix regíme els fruits que pot llevar, ens dediquem a esmerçar les nostres energies en lluitar en contra d'ell, ja baix el pretext d'un problema de forma de govern, ja per una qüestió insignificant de caràcter legitimista.

Unicament en el cas que la influencia reial es pronunciés en contra de les corrents d'opinió que en nostre país es formessin al sopluig de la constitució, es compendria l'actitut en la qual a Espanya s'han posat als partits extrems. I aqueix no és certament el cas del nostre país.

Els republicans són els primers interessats en que acabi aital estat de coses, si és que veritablement volen que els seus ideals surtin de l'esfera de les abstraccions, per entrar de ple en el camp de l'actuació. La qüestió de forma l'han de abandonar com a bagatge que'ls des-

torba: Rei o President de República és igual: ben clarament va dir-ho Don Alfons al Sr. Azcárate.

L'home veritablement demòcrata per ço que ha de lluitar és per la conquesta de la «Gaceta», valent-se del medi més ràpid i que menys pertorbació causi al país.

I si aquesta corrent que en el dia d'avui sols es troba en el període inicial, arriba a la seva plenitud, Espanya haurà

resolt el més gran dels seus problemes d'educació política, i per tant d'educació en la manera de governar.

A la lluita estèril i ruïnosa fora la constitució, la substituirà un altra de fecunda dintre la constitució. I aleshores serà quan vindrà l'actuació de la opinió i dels ideals que en ella s'agitin, i per tant, la implantació d'aquests ideals.

F. SANS I BUIGAS

Algunes consideracions sobre la instrucció pública a Itàlia

II

Era ja a la impremta l'article anterior, quan els diaris italians han portat la notícia que el ministre d'Instrucció pública, *onorevole* Credaro, havia presentat al Parlament un projecte de llei sobre la Escola secundària. Aquest projecte no abraça tota la complexitat del problema; el ministre no s'ho proposava ni tal volta sia possible fer-ho, més conté disposicions notables, punts de vista exactes; una bona orientació, si bé parcial, constitueix, en una paraula, una excel·lent base de discussió. El projecte es refereix principalment al personal, millora les seues condicions, li assigna sous decorosos, de tal manera que en justícia els professors poden donar-se per contents (1); cert és també que necessita reformes i cert és que per aconseguir-les els ensenyants havien d'haver adoptat una actitud digna, no la revoltosa que han presa apenes els diaris l'han anunciat.

A nosaltres això no ens interessa. Bella cosa és que els professors puguin viure còmodament, mes el mal de la Escola mitjana italiana radica més endins. Poc a poc pares, governants i mestres han arribat a creure que els Instituts secundaris han d'ensenyar coses practi-

cament útils i que els nois n'han d'eixir aptes per a exercitar una professió, un negoci, un art o un ofici; creencia tant dissortada és la causa per la qual els escolars no aprenen res i la Escola es redueix a una fàbrica de diplomes sense valor intrínsec.

Si l'ensenyança secundària ha de tenir un fi utilitari, perquè no ho comprèn tot, itàlia, història, geografia, dues o tres llengües vives, economia, dret, teneduria, art de teixir, etc.? Perquè no es suprimeix la filosofia, el llatí i el grec, que de res pràctic serveixen? Perquè, sobre tot, no estendre tot el més possible els programes, per tal que compringuin la major quantitat possible de coneixements? Un cop pres aquest camí, insensiblement es relisca cap avall. Si convé saber els principis, també convé saber les aplicacions i com més se'n saben millor. Cada professor es figura representant i defensor d'una disciplina, disciplina necessària, que ell vol explicar completa, i la deficiència de l'estudi de la qual produeix múltiples inconvenients en la pràctica; per cada professor la seua assignatura és *la más importante* i per això necessita no tres hores setmanals, sinó sis, i no un curs, sinó dos, tres. Qui no veu l'extravagància, el grotesc de tal concepció!

Així es falseja completament el caràcter de l'Escola, la qual no és un lloc per aprendre nocions útils. No hi ha cap necessitat que l'Estat gasti mil·lions en

professors a fi d'obtenir un resultat que s'obtidria millor amb un fonògraf a cada classe i un bedell per imposar-hi silenci. Ni amb professors ni amb fonògraf l'Escola servirà per adestrar els nois en un ofici o negoci. L'Escola secundària no és nada per a això; a cap possible del món ni en cap temps l'home hi ha après el medi de guanyar diners o d'exercitar una professió. Els pares que això pretenen són uns imbècils. Les professions s'aprenen exercitant-les; no hi ha altre camí.

El fi de l'ensenyança secundària és completament diferent; l'Escola tracta de formar el caràcter i l'intel·ligència del jove, de desenrotllar son esperit de tal manera que ell sol pugui més tard *fare da se*, és a dir, horitzontar-s'hi, superar les dificultats que trobarà en la vida.

Per aquest motiu se li ensenya el llatí, no perquè aprenga a parlar o escriure una llengua morta, sinó per habitar son esperit a ben pensar, a pensar clarament i a expressar clara, lògicament ses idees. Per aquest motiu li són convenients les matemàtiques i no per resoldre els problemes matemàtics que en sa vida de banquer, industrial, enginyer, camista o agricultor se li puguin presentar; per tal cosa li bastaran i li seran més útils que les regles teòriques els promptuaris i les fórmules fetes. Les matemàtiques com l'economia i sobre tot el llatí i el grec serveixen per fer raciocinar els nois, per obligar llur ment a un treball d'anàlisi, de comparació, d'exercici lògic.

L'objecte de l'Escola mitjana consisteix en formar l'esperit de les generacions, l'esperit i el còs; l'ideal grec és ara i sempre l'etern ideal humà. Vet-aquí perquè els horaris i explicacions han d'ésser mesurats i els programes generals; tant de bo aquests es limitessin a l'indicació de la matèria deixant els professors en la màxima llibertat. Vet-aquí perquè s'ha de combinar i alternar el deport, la gimnasia i les excursions amb les lliçons i l'estudi.

JOAN ALZINA I MELIS

(1) Els augmentos proposats a la Cambra són importants, de 800 liras anuals per les tres categories en què estan dividits. Per exemple, els ensenyants de la primera, són la major part, començaran com extraordinaris amb 300 liras; i en passar a ordinaris, als tres anys en cobriran 350; tindran augmentos quinquennals de 500 liras fins arribar a 6500.

El millor Cafè és el torrefacte de **La Estrella** - Carme, (Davant de Betlem).

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

De "Les Monjoies"

(Premi Fastenrath dels Jocs Florals d'enguany) per Josep Carner

El Fogalleig

A la ventura
per la foresta o el quintar,
dins la foscura
a Amor li plau fogallejar.

Clares donzelles,
aneu amb compte quan es nit,
quan les esquelles
dintre la cleda s'han dormit,

moll de roïna
el gallaret s'ha decantat
i una boirina
riu a la lluna dalt d'un prat.

Ai si llavors
aneu dançant entre'l rellent!
En eixes hores,
cerca l'Amor una sarment

de tres anyades,
que insospitada de la llar
jeia debades
a dins el porxo d'un avar.

Troba tot d'una
per arborar-la un foc follet;
la tiça bruna
l'aire llavors escomet,

i l'enlluerna
amb una flama que no mor,
amb una eterna
escampadica d'astres d'or.

Ai de qui mira
el guspireig en l'aire blau!
Cada guspira
fa tornà cendra un cor suau.

Una hora passa
fogallejant el nin retort;
ve que se'n lassa:
darrera seu, deixa la mort.

Si a nit entrada,
que no ho podessiu defugí,
una vegada
l'Amor trobaveu pel camí

i us estalona,
feu al voltant de vostre còs
una rodona
amb una toia de tres flòs,

dient depressa:
—Mon còs, senyat i beneit,
encara's breça
en la dolçor de tot oblit.

Oh gosadía
la de qui'm posa un bell parany!
no dic qui sia,
que nomenar-lo és dar-li guany.

A la donzella
que't cerca tant sies fidel,
o blanca estrella
que tota sola vas pel cel.

Vull esse extranya
de minyonía al foll traüt,
gorc de montanya
servant tresor inconegut.

Quina agonía,
com terenyina sempre atent
de nit i dia
teixir mon vel brodat d'argent,

i una diada
nuà el cabell que el vent se'n du
i esse lligada
per l'abraçada de qualcú! —

Si hi teniu cura
i així parreu obedients,
per la foscura
veureu l'Amor fugir corrents,

com a desferra
del pobre joc, mort en la nit,
llençant per terra
el branc fumós que no ha servit.

Mes si obstinada
una oblidava la lliçó,
massa ufanada
o embadalint-se a la claró,

serà ferida
d'una guspira radiant,
tota una vida
veurà escolar-se en un instant,

tota una historia
feta amb disfresces del no rè,
feta de gloria
i de ignominia sens dalè,

alba tendresa,
flames estranyes de pecat,
mots de infantesa
dits per un llavi calcinat,

besos, gaubances
i gelosía i desconsol,
músiques, dances,
por de la llum i por del sol.

Clares donzelles,
Deu us lliberi del encís;
vostres parpelles
tanqueu al joc espurnadíc,

car l'alimaria
s'apaga a l'aire matinal;
fuig l'encantaria
i la ferida és immortal.

Imprecació

L'alè de Març d'ací d'allà botzina
i ens ompla el cor de dubtes i quimeres.
Les fondes polsagues
del mal humor—de dies hà jegudes
en els freus de la terra—nostres vies
emmusteeixen de neguit; debades
oposaríem a les revolades
un vers gentil o una besada nova
a la estimada, que la pols segella

infamement la humana cortesia.
Oh pols, rebug de la natura pia!
Ta germana la Cendra, d'una bella
emulació de flames és nascuda,
i perxò és escullida i és lloada
en les urnes d'argent i en el selecte
front de qui cerca benaventurança.
Mes tu ets feta de ímpures agonies
de coses que s'han mort arrocegant-se.
Com vols mereixe qualsevol tendresa
si emmetzinada vens a nostres porxes
—tu que amb les velles bruixes dels
[suburbis

trenares mil conxorxes,—
si sempre tornes com una manía
i ets vituperi dels racers amables,
si t'arrocegues lleu com una espía
i sabs les ballarugues dels diables?
De ton afront marcares cel i terra.
Si encara guaito del passat la via
m'adono que entelares
el dolç record de les diades clares.
Si a davant meu, com un profeta, miro,
amb una sola bolva en mes palpebres,
em damnes a l'horror de les tenebres.
La vida ja menyspreuó,
si ta lletjor rodola per la vida,
i ho dic a l'hora que potser m'encalça
ton última embranzida.
Un mal auguri vols escriure en terra
al davant meu arredolant-te ardida;
quan comences totjust, l'aire s'emporta
la teva lletra torta.
I un altre cop a vora meu vinguda,
ets del atzar novellament retuda,
i amb ira t'espargeixes
(dintre del vent deus esses tu qui xiula).
Pugues al menys, i acaba ta paraula!
Si es l'amenaça de ma mort, escriu-la!

Invocació

Sota la nit que el llevoreig amaga
un temps, Senyor, no hi era pas vivent
i ni s'oïa veu de ma niçaga:
més tu'm vegeres en ton pensament.
Començament de tot començament!

A ton esguard, els pares de mos pares,
els més llunyans en el passat obscur,
van començar la via que els signares
per retrobar-te a l'agonía llur,
oh Abisme del Passat i del Futur!

En els camins de la penosa gleva
i seduïda per un fruit vernal
caigué, Senyor, la teva raça hereva,
sollà la vestimenta filial:
oh Tu que ets l'únic que no cerca el Mal!

I soc així nascut de la impuresa
de tota culpa sospirant al feix;
ma vida fóra de la mort opresa
si no donessis forces a mon bleix,
oh Tu, Senyor, per qui mon flanc reneix!

Ver és, oh Deu, que jo t'he fet ultratge
d'ençà que s'ou el cant del dematí
i he defugit tan amorós estatge
i he malvenut el meu anell diví,
Pare Eternal, apiedat de mi!

Ver és, Senyor, que al fons de la bardica
en el pecat havia mon deport,
i que he begut en l'aigua escoladica
del gaubament sense trobar conort,
oh sola deù on no hi hà gust de mort!

Ver és, oh Deu, que en la deserta plana
volguí jaquir-te i allunyar ton fre

i m'he ajeut en la tristícia humana
i he assaborit la angoixa del no rè,
oh Espandidor de goig i de mercè!

Mes ai, detura la mirada encesa;
en quin tocom de l'univers migrat
seria mai palesa ta grandesa
com en l'abim de nostra iniquitat?
Oh Tu qui baixes a la Humanitat!

Que fins i tot quan defugim ton rostre
boca terrosos al fonal estret,
i vol negar-te la memoria nostra,
tenim encara la febre de ta set,
oh Tu, Senyor, de qui hem sigut esplet!

De ton amor ens has donat fermança;
cull-nos, Senyor, perquè arribem al cim;
que un poc de l'iris de-ton aliança
se vegi encara des del fons del crim,
oh Tu Senyor, qui restes quan morim!

Lliura'ns, Senyor, de les usances velles
i que mai més no coneguem el frau.
Per qui l'has fet el teu camí d'estrelles

i el mar immòbil de la teva pau,
oh Rei clement de l'Immortal palau?

Ja fins les nostres vides més esclaves
i més perdudes en la negra nit
et dirien Etern si ens esperaves,
si de tant lluny venies, Infinit.
Pare del món i del gran cel florit,
dóna'ns el càstig, però no l'oblit!

ENDREÇA

Tu que'ns donares vida i estament
a dins el llot el teu alè infont,
i has redimit el dol del primer pare,
i ens santifiques abscondidament,
Rei, no de morts, sinó del clam vivent,
les nostres culpes redimeix encara;
monstra'ns el goig de ta presència clara
per tots els segles venidors. Amén.

RON BACARDI

Expansions

**De la necessitat de ben analitzar les nostres impressions musicals
abans de decidir-nos a jutjar-les i a classificar-les**

Per a X...

«A l'evocar amb vos, — me deieu, — forces pàgines ja viscudes, ja passades, però encara vives, no obstant, en mon esperit, i al cercar entre totes elles qualcuna impressió musical, una se me'n acut, pel damunt de totes, que vull contar-vos...» I me digueren — ho recordeu? — que l'havieu sentida, assaborida, certa vetlla d'estiu, des de casa vostra. La música sortia — deieu, — d'un d'aquells grans cafès barcelonins avui desapareguts i arribava fins a vos tota voltada de aquell estrany misteri que comunica a la música — i a totes les coses, — això: la *distancia*. Quelcom ajudava — afegireu — a despertar en vos la dolça impressió sentida i l'hora, la solitud, ... i l'estat especial, en fi, en que, sensible com sou — *sensitiu* com sou, anava a escriure... — tot això us sumergia... I vibràveu — encara ho recordo prou bé, — tot parlant-me, vehementíssimament, d'aquella impressió... *musical*.

Vaig aturar-vos prompte — ho recordeu? — i *serè*, vaig preguntar-vos... què era ço que havieu sentit. Vau respondre'm que no ho sabieu pas, que no ho havieu sabut mai, i que, per altra part, ben poc us importava... Però una cosa m'afirmareu: que fou quelcom de deliciós, d'absolutament deliciós i que jamai cap música havia pogut impressionar-vos tant agradablement, tant dolçament, i tant profundíssimament com aquella.

I aleshores, cruel — ho confesso, — vaig procurar convence-us d'això: que aque-

lla impressió tant delitosa que avui recordeu encara i que amb tant calor em *detallaveu*, no fou pas deguda a la música, no, com suposàveu... sinó, sobre tot, a tots els demès factors, per vos mateix descrits, que en l'esmentat moment us envoltàveu. Vaig afegir, a més — engrescant-me també en la meua obra... diguem-ne destructora... constructora, però en el fons, penseu-us hi bé, — que la música que recordàveu era segurament dolenta; i que lluny d'haver sigut, com suposàveu, l'element principal al qual fou un dia deguda la vostra impressió sentida, no havia sigut — creia jo, — sinó una humil... *comparsa*! Servi, tot el més, — vaig afegir, — per a ajudar-vos a *despertar*, per a treure-us, per breus moments, de la agradable... *rêverie* a la qual estàveu aleshores entregat... Vau, doncs, fixar-vos en la música, *principalment* — continuava jo, — de la mateixa manera que, sense la música — o fins amb la música i tot, — vos hagueren fixat per exemple, en l'aleteig d'un ocell, en el xisclet d'un lloro... o en la fiblada d'un mosquit!

I ara soc jo, car amic, el que escollint també — com fereu vos, — entre'ls pobres records, alguns dels que més se semblin al recordat per vos, vaig a oferir-vos-els. I ja veureu, amic, com ço que vos sentíreu també ho he sentit jo... Afegiré, però, que, fins durant els curts instants de la impressió... i amb tot i ben fruit-la (quan passen, no és veritat? cal aprofitar-les!...) no vaig pas deixar-me en-

ganyar, com fereu vos — i perdoneu, us prego, la meua excessiva franquesa, — i vaig procurar donar, tot seguit, a cada un dels factors que havien contribuït a despertar-la; l'importància que li pertocava.

Vaig doncs a oferir-vos dos *clixès*. El un fou *impressionat* a Bruges — la bella ciutat flamenca — i l'altre, en una de les més amagades, més confortables i més sanitoses cases pairals de la nostra Catalunya.

Un dia, vagava doncs, tot sol, pels vells carrers de Bruges. Fruïa intensament, calurosament... sentint en mí la suegstitió originalíssima d'aquella ciutat curiosa. *La deixava fer*. La deixava fer i, *vençut*, anava entregant-me, àvid, al dolç moment que passava. Assaboria, en fi, una d'aquelles hores, sabeu — tant rares, tant *breus*, tant exquisides — que aquell amic comú que vos coneixeu prou ne diu *passades* (que no cal pas confondre amb les *perdudes*!) i que jo, com també prou sabeu, ne dic *viscudes*. De cop, el *Carillon* vibrà i anà esgranant, des del *Beffroi*, les seves notes. Fou un moment delitós. Ara bé: no sabria pas dir-vos, car amic, ço que el timbre, absolutament cristallí, de les seves campanes, despertà en mí. Noteu que ja l'havia sentit. L'havia sentit des de la *Grande Place*, des de l'Hôtel i des de força dels vells carrers de Bruges. Però en el moment de la impressió, de l'emoció, de l'encís del qual vos parlo, em trobava, precisament, perdut, solet, en un dels més ombrívols i allunyats carrers de la ciutat. Les aigües del canal — aquelles aigües, sabeu, llises, tranquil·les, endormiscades, talment, de les quals (ho recordeu?) vos he sovint parlat — exercien en mí la llur acció. Tot, al voltant meu, era gris, *patinat*, callat. Les formes que contemplava i fins el color — o l'absència de color... — de tot allò m'obsessionava. I de prompte, com vos he dit, el *Carillon* sonà. I vaig entendre'l, i vaig sentir-lo, i vaig fruit-lo profundíssimament.

Pregunto jo ara: fou la música, una vegada més, ço que m'impressionà? No, mil voltes no. Car — ho recordo perfectament, — ço que el *carillonneur* executà durant el instant mai oblidat que us recordo era... sabeu què?... un *vals* dels més vulgars. Amb tot, repeteixo, la impressió fou pregoníssima. I és que, com en el cas que'm contàreu, la música no fou, en realitat, sinó un factor secundari. Ella, realment — i amb tot i ésser *dolenta* — pogué semblar, durant uns curts instants, l'element principal. Ben pensat, però, no fou pas ella, no — ja he dit que era dolenta, — ço que m'impressionà:

fou la ciutat. fou l'hora... i el só — *res més que el só!* — de les campanes... Jo, a més, em trobava en una situació tant especial, tant a propòsit, que, no ho dubteu pas, si en lloc d'executar una... composició musical — qualifiquem-la així, — hagués, el *carillonneur*, fet vibrar, al atzar, mitja dotzena de campanes del *Carillon* del qual parlem — amb tal, solament de donar als sons un xic de ritme... i fins sense ritme i tot, — l'encís haguera sigut idèntic... o pot-ser encara més pur!

I anem per l'*altre*.

Alguns amics, des d'un dels porxos d'una d'aquelles tant característiques cases pairals que tots coneixem prou, callats, units lleminejavem l'hora. Erem lluny de ciutat, molt lluny, entre muntanyes. El só, poc a poquet, anava abandonant-nos. Res se sentia, sinó la remor suauíssima del gronxament dels arbres. Soltadament una cançó montà... Ningú es mogué, ningú articulà un sol mot. Prou sentíem tots que si l'humil cantaire arribava a veure'ns, prest, avergonyit, enmudiria..., I la cançó, lliurement, simplement, *naturalment*, prengué volada. Sortia dels llavis d'una dona en un moment d'instintiva i natural expansió. Jamai, tal volta, he millor sentit i millor assaborit que aquell capvespre tota la flaira que's desprèn de una cançó.

En el cas que dic (un bon xic diferent, val a dir-ho, del cas que jo vos he contactat i del cas que vos també em contàreu), la música, realment, penetrava en nosaltres. Era un factor principal. Era bella, era bona. Amb tot, jo vos ben asseguro que la mateixa cançó sentida en un lloc tancat, entre gent mudada, entre gent distreta... no haguera pas despertat en tots nosaltres la mateixa impressió que la que'ns provocà precisament aquell capvespre... *Ergo* — i fins quan la música és bella, quan la música és bona, — l'hora, l'ambient, el nostre estat d'esperit, tot ço que respirem, en fi, tot ço que sentim i tot ço que'ns envolta, en un mot, ajuda a impressionar-nos.

La conclusió de tot això? Es aquesta: que, quan escolteu música, i quan tot escoltant-la, sentiu un xic de plaer, de emoció, us ben fixeu, per de promte,

si realment, és la música que us el proporciona. Obrant a la lleugera atribuïnt-ho tot sempre a la música, pot donar-se el cas, com ja haveu vist, que qualifiquem de bo, de bell, i fins de gairebé sublim, si vos voleu... quelcom ben dolent.

Aneu en compte, a més, un cop segur que és la música, realment, ço que ha provocat en vos un xiquet d'impresió, en judicar-la, en classificar-la. Fruir, sentir, és cosa fàcil... amb tal de ésser sensible, com, deiem l'altre dia a

l'art dels sons. Judicar, classificar... ja és més difícil, creieu-ho molt més difícil... per més que, com vos sabeu prou bé, siguin molts (masses!) els que lleugerament, fàcilment... barroerissimament, parlin sovint (com qui no diu res!) d'això, tant delicat, tant subtil, tant *intangible*, realment, que als més serens, que als més coneixedors i que als més experts, en fi, ben sovintet escapa!...

F. LLIURAT

La última primavera

II

Fa un mes del primer cop de càvec, i en aquella gran llenca de terra, sota les galeries, segueix el sacrifici de la primavera vegetal per a fer lloc a la obra de pedra. Avui s'aguanten sols la gran magnolia i el flonjo castanyer. A aquest ja se l'hi han apagat les flors, i sembla que d'aqueix apagament el fullatge se'n hagi enfosquit. Ens creïem que li caldria entregar-se amb flors i tot, i ara, destins; serà la magnolia pot-ser que tindrà una mort així. perquè a les primeres calrades del maig ja s'hi ha obert primerenca una flor.

Com més va la terra treu un color més regalat i esdevé més accidentada sota'ls picots que la mimven. Al mig una llenca com un altre camí amb la magnolia i el castanyer per porxo, que al cap d'avall s'aixampla a banda i banda per deixar una pendent als carros. Aquest camí parteix la demés terra en dues valletes sota d'ell; d'una fondaria de tres homes.

Ara el moviment ha pujat a hores a més de trenta homes: cavadors, paletes, carreters, i a set carros al plegat carregant terra. També l'esforç dels cavalls i el dels homes conseqüentment ha crescut amb la accidentació de la terra, i sobretot allavors de les pluges de mig maig.

He vist cinc homes alhora aferrats a un carro: arrapats al fusell donant direcció a la arrancada, abalançats als raigs de les rodes, empenyent per darreja, o estrebant les regnes en tant que

els peus en la dança ràpida de l'instint fugien del perill pròxim, i al cim el carreter aquissant la bestia.

El part grandios va atancant-se a dies de més activitat i perills. Entorn dels carros els homes movedços s'esgargamellen, s'espulmonen agotant les vocals i les seves combinacions. Aquí es coneix el preu de la interjecció, i, dolça patria meva, ni un renec. Devegades semblen els crits que havem sentit vagant per la soletat de les pinedes venint d'algun caçador invisible que deu incitar els gossos al encalç, sinó que allà el crit pren quelcom d'anònim i llegendari que fa oblidar l'home, i aquí és carnal i tràgic, ja perquè les veus no es fonen tant dolçament en els espais, perquè aquí les percebem juntes amb l'esforç dels cossos. Gemecs gegants per a foragitar algun mal que patissin els homes el mateixos que els llencen semblen devengades, i altres, quan el cavall no podent més flecteix els genolls i el morro bat contra la terra, reclams dirigits a un poder amagat en l'espai, més compassiu que el cop de tralla a les cames o a les narines, però són abans que tot l'esforç i l'ajut fets veu humana.

A més dels homes, a més de la terramare que amb els primers gemecs ja va donar, i va donant ara les seves joies entranyables que són els arbres, perquè la naixença pròxima exigeix aquest despullament, també les besties volen ser-hi dins el bescanvi de serveis. Dos cavalls de cap a cap del dia esperen mansament dins l'enclòs que arribin els

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

Totes les tardes Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

carros. Els enganxen al davant de l'únic cavall, i passat l'indret difícil els desenganxen i tornen mansament a esperar el següent mentres el carro fa la seva via.

I el mineral no serà menys generós. Les pedres i maons trets de uns quàrtets de bugades que hi havia en el verger, enderrocats entre grans fumeres de polç blanca, ara, escardejats i nets venen a ésser el primer aguant de la nova naixença, la ruïna, abscondidament servirà a la pujada del nou, perquè, arràn de les baixes parets de l'antic verger, entre fils aplomats i regles de fusta marcant alçades, comencen els fonaments a badar els seus pous sobre els que als penja la corriola i en llur fons ombríu s'hi enterren els homes per arribar més a les entranyes de la terra, sota'l govern de l'arquitecte que és el que té de infondre al nou cos de pedra una mena de ànima expressada en les lleis de l'aguant i de la línia.

Fa alegria l'arribada dels carros coronada de picaroleig i de crits, i sota les potes dels cavalls aquell petit campament de fumeres blanques que hi brota. Desseguida, abandonant la llur disposició en rengles, corren els cavadors a posar-se en colles de cinc o sis darrera cada carro, amb les pales, i formats en semicercle imperfecte, el carreguen sota'l sol, vestits de camises des del blau fort fins al blanc, el vinclar-se dels cossos, les paràboles dels braços fan pensar en una diadema que's retorcs en ràpides contorsions sota'l buf descuidat d'un aprenent argenter. Aprop de ells, els cavadors, a cada llevada enlairen un raig de sol bravejant a la punta del picot brunyida del mossec continuat a la terra.

La feina feta augmenta no solament perquè si abans eren vuit homes ara, uns dies amb altres, són més de vint, sinó també perquè l'augment d'homes multiplica la llestesa en cada un dels vint, tant, que ara es veuen homes abocats al troç de terra, no ja en festeig pausat amb ella, sinó frissosos d'un amor que esdevé apassionat o de l'oblit de si mateixos.

L'antic verger va quedant nu. Per les pluges de mig maig tombaren l'eucalip-tus. Un dia ens comparegué ja trocejat.

I una tarda, que començava a asserenar-se després dels dies plujosos, a l'hora més dolça per ella, quan s'estava bevent l'aigua per les arrels descalçades, sota la frescor del cel novell que hi viatjaven nuvols de llum entre clarianes blaves, aterraren la altíssima palmera. Catorze homes de lluny estant, —que la seva mort no fos la d'ells!—l'anaven batzegant repenjan-se, paralelament i set per banda als dos costats d'una cor-

da que li havien passat pel tronc, en mig dels —ja, va!—rítmics en chor. Infants que ho miràveu, aquí endevinàreu la feresa de la mort si no la havíeu tinguda a casa encara! Aquell bracejar convuls amb soroll de palmes, aquella mena de moure la corona entre basques, com contra voluntat, talment l'ignoscent que l'empenyen al càstic! ¿I el moment de l'arrencament seguit de la caiguda aplomada de front a terra?... ¿No sentíreu un xisclar, potser de la gent abocada a les galeries, però que semblava sortir del mateix arbre?... ¿I l'espai que s'esquinça, quedant tant vuit sobre'l gran còs ajegut, tant callat després del darrer cop de les palmes?... Sí, això és la mort, infants. La força i perennitat dels símbols se'ns aclara davant d'aquest arrencament, car la emoció no ens ve-

nia pas justament de recordar-nos dels plaers que perdiem en aquella supressió. Era una emoció més íntima, menys raonada i més fonda, incondicionalment humana; l'instint natural que sens poder fer més deplora la mort per noves i excelses vides que puguem venir rera d'ella es desvetllava en nosaltres.

Immediatament un home pujava a cavall del tronc i amb la destraleta petita, fina i persistent que té el caient d'una arma traidora de butxaca li anava tallant les palmes; cada destrallada una palma. I allà, portada entre dos nois, venia la llarga serra.

També jo vull donar la meua part de vida an aquest part dolorós. I per això el canto.

JOSEP LLEONART

Aspectes socials

La ensenyança dels sordo-muts a Barcelona

Son les 3 de la tarda. El dia és gris i la freda ventolina de la tarda dona un aspecte quiet als barris gràcils i elegants de la part nova de la Ciutat; els carrers tenen la calma propia de l'hora, i llur quietut es nota accentuada en el xamós passatge Méndez-Vigo...

Be sabeu la quietut d'aquells dolços indrets; be el perfum dels jardins dormits de les vil·les que formen el passatge. La Casa d'América d'orientacions iberistes selectes i constants; la Casa dels Italians de constant propaganda per les idees i orientacions de la Patria llatina, donen la característica confortadora d'aquell Passatge, encalmat i delitós.

Més cap ençà, hi ha una casa humil, senzilla —la que ho és més entre les elegants— que si de fóra estant apar senyorívol estatge, al passar el jardí ja s'hi veu tota la senzillesa d'un hostel del divi-amor; perquè mentres els arbres i les flors del jardí davanter es mouen remoroses, sentíreu a dintre o les notes místiques i pausades del armonium o el resar de les Germanes; i entre la quietut d'unes cambres besades per plena llum, la veu amorosa d'una monja que repeteix amb pacient perseverància algun mot difícil de pronunciar.

I el rebedor modest i pulquèrrim escua a les venerables figures que penjen de les parets; i la Germana portera us presenta la Mare Superiora —una valen-

ciana bondadosa i atentíssima, paraula exquisida i de santa i humil mirada— qui sab obrir vostra pietat i el vostre interès vers la educació i les educades. Ella us condueix, amablement, a les diferents sales d'ensenyança, plenes de llum i netetat i completades amb material pedagògic riquíssim i modern.

L'edifici del Passatge Méndez-Vigo, número 6, és propiament un hotel; és un niu ple de llum, de fragancies i de caritat cristiana. La part destinada a la ensenyança és formada de tres sales reduïdes prou còmodes dotades del seu corresponent material d'ensenyança; piçarra, mapes, figures, etc., i formant fileres de dos rengles a un i altre costat d'elles hi ha les taules-pupitres individuals col·locades per parelles, de manera que cada alumne pugui sortir del seu lloc sense molestar ni tant sols distreure el veïnatge. Té la professora la seva taula i aprop, n'hi ha un altra per formar al seu entorn les seccions de pràctica.

Jo no sé quina indefinida tendresa desperta el visitar un col·legi de sordo-muts i de ceguets; els llavis verges de paraules impures, i els ulls clars i serens que no miren en lloc, de res saben i son presoners d'un pobre cor d'infant que resta clos al món exterior. La visita de l'altre dia, en una tarda grisa, malgrat ésser a Primavera, deixava una compassió íntima vers aquelles pobres noies, algunes de molts pocs anys: totes atentes a les piçarres respectives,

fent que les seves mans petites escrivissin ço que els seus llavis no podien dir, o els seus ulls no havien pogut llegir mai. Les col·legiales foren distretes per la visita inesperada; les que no saben dir res, els ulls vivíssims vos donen la ben vinguda graciosament: i les mans de les que us senten, però no us veuen, s'allarguen falagueres i pietoses i vacil·lants i quasi trèmules. Les petites col·legiales tenen un refugi i una esperança; és la mirada tutelar de la Germana; aquella mirada que de tant haver-se educat té una força prodigiosa, ella sola mou tots els esperits i a voltes fins els llavis que no saben dir res. És la mirada de l'amor; tota aquesta força de l'amor que va defensar un dia—parlant dels sordo-muts—Theophile Denis es comprèn perfectament visitant una escola d'aquesta mena, perquè allí la mirada és amorós imperi i el dir és caritat i heroïsme; com, si no fos així, les petites vides que arriben en estat d'idiotisme, se transformarien i podrien parlar? No seria possible explicar-ho sense una força moral, vigorosa i potent, i això és amor. Bé és cert que sense amor no hi ha ensenyança, però aquesta necessitat és més gran, tractant-se d'aquells qui vaguen pel món de les coses entre'l misteri de l'inconegut; i si això és garantia de la eficàcia d'aquesta curació, es comprèn perfectament que les bones Germanes de Sant Francesc i la Immaculada Concepció—de les quals ara parlo—tinguin un èxit tant falaguer en la seva empresa perquè tenen el foc de la caritat cristiana que'ls dona la fortalesa per complir ço qui és marvellós pels homes i grat a Déu.

I elles resten gairebé ignorades del món d'amants dels problemes pedagògics i temo que tot el seu esforç no haurà estat prou ben comprès fins d'aquells esperits generosos que alguna vegada han parlat de la seva obra. I, no obstant, aquest institut és ben digne d'ocupar la atenció d'aquells qui senten just daler de conèixer íntegrament els esforços educatius i socials de la capital de Catalunya, més, quan com esdevé en aquest cas concret, es tracta d'una ensenyança d'origen nostre, i lluny d'ésser una copia i una adaptació del estranger, és una institució nacional i meritíssima

Representa la ensenyança de què parlo un avenç positiu i una evolució en el transcendental problema dels sordo-muts i cecs. No puc parlar perquè fóra massa llarg, de la transcendència jurídica de la educació d'aquests desgraciats; pensem solament el criteri del Còdic civil espanyol, i dels altres Còdics civils

que distingeixen, al parlar de la capacitat dels sordo-muts—que ho hauria de fer amb els cecs—entre els que no saben i els que saben llegir i escriure. Però fins per aquest cas concret, la reforma pedagògica de què vaig a tractar té una importància transcendental; perquè el conquerir que els muts arribin a parlar el llenguatge *fonètic corrent* i a capir-lo amb relativa facilitat, i que els cecs, escriguin a més dels signes convencionals propis seus, la escritura corrent i vulgar, enlaira la situació jurídica de uns i altres a l'estat superlatiu possible. Si fins ara, s'estilava com a excel·lent el mètode de fer parlar per signes als sordo-muts i escriure a la seva *exclusiva* manera als cecs, la evolució pedagògica d'aquesta ensenyança és més transcendental. I el sistema és perfeccionat de tal manera que amb un període màxim de set anys d'aquesta ensenyança s'arriba a obtenir que una sordo-muda, per exemple, mantingui una conversa seguida amb una determinada persona, capint les paraules que se li diguin i contestant-les amb altres corresponents per ella pronunciades. Vegi's doncs, si el progrés és definitiu. És clar que vol una paciència admirable; i és clar que sols llavors la fe d'aquestes heroïnes ha d'ésser eficaç i ha de donar aquella força vigorosa que Duilhè de Saint-Projet, en la seva *Apologie scientifique de la foi chrétienne*, va tant ponderar.

Tot aquest esforç es comprèn visitant les seccions del col·legi. La primera és formada de nenes petites que no tenen encara ni la més lleugera impressió del soroll, ni tant sols la seva impressió mecànica, tramesa per les vibracions òssees; és el primer grau de l'ensenyança i és el més important i el més penós, perquè en aquest període comença la articulació de les vocals, de les síl·labes i de les paraules; és el període inicial en que fins cal educar la aspiració i la inspiració de l'aire, la qual cosa s'assoleix per medi del pronunciadíssim moviment dels llavis, pronunciant i trametent les vibracions pel braç de l'alumna, la qual va a descansar en la barba del pro-

fessor i va a parar a la caixa toràctica de l'alumna on apoia aquest la seva mà, per dar-se compte de les vibracions trameses. I així s'educa mecànicament la percepció del soroll.

Per la articulació de les vocals i de les síl·labes difícils s'usa el sistema mecànic de disposar la llengua i la gola per mijà d'una vareta de fusta amb la qual s'enseja la llengua a pronunciar.

I de les síl·labes naixen, naturalment, les paraules; i per concepció clara i determinada del llur significat i abast a l'hora, cal aprofitar les més favorables circumstàncies. El gest i l'exemple real, per això, és un mijà eficaç i natural, però el gest com a mijà d'expressió és desterrat pràcticament. N'es complementaria la lliçó que se'n pot dir de coses (parellament semblant a l'amprada per la moderníssima pedagogia italiana i la suïça) i això les bones Germanes que dic ho han sortejat traçudament. Les alumnes pronuncien, però cal que sàpiguen perquè ho pronuncien. Per això, i tractant-se de nenes, tenen valor importantíssim dos mobles pedagògics dels quals conve parlar. L'un és una preuada joguina—i aquí està el seu mèrit—és una casa completament parada absolutament amb tots els objectes de què les cases es componen; de la cuina amb tots els dependents, fins la capella amb els seus personatges i les seves robes, etc. La classe de pronunciació es fa cada dia, davant d'aquesta joguina; i no es pronuncia paraula sens que la deixebila canviï de lloc l'objecte la paraula del qual acaba de pronunciar. Pels demés objectes reals es valen semblantment, les professores, de tots aquells que les volten i així, en el període d'ensenyança, la alumna no pot pronunciar res que no ho senyalí. L'altre moble és una caixa enginyosa, subdividida en varis departaments que contenen totes les substàncies vegetals i minerals i de queviures que s'usen més freqüentment cada substància porta el seu rètol, que al tombar-lo deixa sols mig caixonet obert, permetent veure a la sorda-muda part de la substància, però no el seu nom.

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i benes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques:

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3

Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems:

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●

— Envíem catàlegs a Farmàcies i Drogueries —

En les seccions següents ja es troben nenes que articulen i formen frases amb la natural calma i dificultat d'expressió, però que les comprenen fins els que per primera vegada, les senten parlar; la professora mou els llavis molt marcadament i ajuda la seva expressió amb la de la mirada que encasament vigilen les sordo-mudes. Poc a poc, així van comprénent els noms de les paraules i el seu significat; i aquesta tasca es completa per una de molt eficaç que és pràctica gramatical. Es tracta, per exemple, de posar en clar la pronunciació i el significat d'un pronom o d'un adverbí, o d'un verb. Llavors es redacten, i copien les educades varies frases on figuren el pronom i el nom al qual fan referència, el verb en les seves formes passives i actives, el significat del qual expliquen el gest i les indicacions de la mestra; tot això per medi de preguntes, que repeteixen les sordo-mudes, o siguin les de la resposta donada a la inversa.

I semblantment, s'ensenya, de guisa mecànica i gràfica, la Aritmètica; jo recordo que vaig veure una senyoreta d'aquelles que va fer, perfectament, una operació de dividir per sis xifres, i altres sumaven i restaven amb gran facilitat.

Es clar que el realment important d'aquest Institut és la ensenyança de la pronunciació fonètica de la paraula; s'aparta aquest mètode de la resignada situació dels sordo-muts que sols saben fer gests ràpids i més o menys complets, i fins aquí el pas no seria tant gegant, per tal com el gest és iniciat en el mut, i si educar el gest té mèrit, en té molt més ensenyar la paraula als que per defecte innat no la tenen; i és també meritoria i sorprenent la educació gràfica usual dels cegos, com fan les Germanes de la Immaculada que permet a aquell qui sab llegir, entendre la lletra escrita en caràcter usual d'impremta per un cec. Tot això representa un gran esforç i un mija educatiu vigorós; la institució és de origen valencià; el sistema d'ensenyança va ésser fundat per el sant home i doctíssim escriptor Fra Ponce de León, en l'any 1876. Actualment té establertes a Espanya, 30 cases, 20 dedicades a la ensenyança corrent i 5, especials per sordo-muts, 2 a València i 1 a cada ciutat de Madrid, Saragossa i Barcelona. La de la nostra ciutat era fundada en el Desembre de 1903; i té així mateix montat en dit passatge un Internat amb totes les condicions higièniques i d'ensenyança modernes, manté una classe completament franca qui es protegida per una Junta de Senyores catòliques, i per una modesta subvenció que'ls dona la nostra Diputació provincial. I és llàstima que l'en-

senyança dels sordo-muts que manté el Municipi de Barcelona, no estigui en les mans especialistes d'aquestes professores, els resultats de les quals—alguns verament admirables—i varis premis que tenen concedits (entre altres medalla d'or a la Exposició de València de l'any de 1909, i el paper lluidíssim que representaren a la darrera Exposició d'Higiene escolar a Barcelona) són coronament del seu èxit pedagògic.

Per això la simpatia inonda el cor de qui les visita; en aquell niu de colomes i ple d'ocells hi sura una idea fonament simpàtica; jo recordava visitant-lo les paraules tendríssimes de l'abat de

L'Epée—el mestre dels sordo-muts-cegos—i al mirar les cares enceses d'aquelles noies mudes i els ulls perduts de les orbes, qui eren somrients, semblava que el cor sentís tot el misteri dels pobres infants qui caminen en el buit i en la penombra, malgrat ésser a última hora, besat el niu pel sol, cantar els teuladers entre'l brancatge i sentir cap a dins del convent una musica debil i trista com un record, que feien la casa santament simpàtica, però el cor entristit, tot pensant aquella primavera en hivern de la visita...

CARLES CREHUET

La pedagogia de la Santa Continuació

I

Tothom parla, en aquests temps nostres, d'educació. Com la paraula Cultura, la paraula Educació s'està posant de moda. Els uns ens parlen de educació dels fills, altres de la dels ciutadans, altres de l'educació de la dona, de l'educació militar, etcètera. Mai com ara havien preocupat a la gent els problemes de l'educació; i malgrat això, els que'ns dediquem més o menys intensament a l'estudi d'aitals problemes, solem queixar-nos continuament que la gent hi dedica encara pocs pensaments. I és que mai el problema de l'educació de l'home s'havia presentat tant complicat com ara. La societat d'ara, molt més organitzada i revolta que la d'abans, exigeix una mena d'homes i dones amb una preparació per a la vida bastant diferent de la rebuda en el passat. No és pas que costi molt de posar un home en condicions de guanyar-se la vida: en això potser hem fet un guany; ço que és difícil és formar el caràcter d'un home, menar-lo per les vies de la pau i de la salut de l'ànima, comunicar-li el to optimista d'home que està content de la vida, no pel que guanyi o el que gastí en viure bé, sinó perquè troba la vida bona en sa totalitat; ço que és difícil és també promoure el bé social, favorir el progrés col·lectiu.

Nostres avis no's preocuparen segurament per a educar els nostres pares tant com nosaltres ens preocuparem per a educar els nostres fills, si volem educar-los bé; l'educació dels fills era abans una cosa natural. I, no obstant, és molt probable que'ls nostres fills no resultin tant ben educats, relativament a la seva societat, com nostres pares ho foren respecte a la del seu temps. La edu-

cació és semblant a l'aigua de beure. Quan l'aigua s'anava a cercar en cantis a la font del torrent, era més bona; i més fresca que no pas ara que la vila s'ha tornat ciutat i la tenim de pagar i ens la porten a casa les companyies. (Hi ha coses que així que s'han de pagar tenen menys valor). Això no vol dir que no hi hagi ciutats on, per un compte acurat, no tinguin l'aigua millor ara, canalitzada, que abans que l'anaven a cercar a la font. Més entre nosaltres—en el terreny de la educació—no passa pas així.

Abans no teníem tantes escoles ni els nois i noies hi anaven tants anys com ara. Cert que no hi havien tants xics que haguessin après el francès ni tantes noies que haguessin teclejat el piano; més sembla que aleshores hi havia més pares i més fills, i més ciutadans, que sabessin els seus devers. No hi havia tanta lletra pel món abans, mes segurament hi havia més esperit; eren temps aquells de major candidesa.

L'educació abans no's produïa principalment a la escola, sino a la llar. Ajudaven a aquesta en sa tasca educadora la vida en la comunitat, la intensa actuació en el sí de la església, els treballs manuals en els oficis, els costums tradicionals i altres agents consemblants d'aquella societat més reduïda i més tancada.

Esdevingué la escola popular (dic popular per a distingir-la de la savia, que existia ja de molt més abans), i, despreciant els organismes educadors que fins aleshores havien actuat de ferm sobre els individus, volgué edificar sobre noves bases. Aquestes foren els llibres, el saber acumulat pels savis, els coneixements; se conreua intensament l'intel·ligència de l'alumne i es negligí de formar sa voluntat, base del caràcter.

“GRAFÓMETRE MOYÁ”

■ ■ Aparell utilíssim per dibuixar del natural ■ ■
 Agents únics: **XIPELL I PEDROL**
 ♦ ♦ ♦ ♦ Santa Agna, 17. - BARCELONA ♦ ♦ ♦ ♦

Igualment no's feu cas dels ulls, de les mans de l'alumne; se prescindí quasi en absolut de tota altra activitat, fóra de la intel·lectual. No's volgué tenir en compte tot allò que havia jugat un paper tan principal en l'antiga educació bio-social.

Mes els moderns pedagogs han anat descobrint les causes de l'esterilitat de la antiga escola instruccionalista i han anat cercant remeis als mals que patia. I el curiós és que les innovacions de la moderna pedagogia no són en el fons altra cosa que un retrobament posat al dia dels antics medis d'educació. En termes que's pot dir que en pedagogia l'antic—el suficientment antic—és el modern. Ja veurà el lector com no exagerem.

II

Al tronar els crítics contra el règim absolutista de l'antiga escola, per a rebaixar l'abstracció que representaven els llibres i la paraula pedant del mestre, començà de recomenar-se que al noi se li deixessin veure les coses; car veient-les les comprenia i les recordava millor que no pas aprenent de memòria ço que d'elles deien els llibres o ço que'n deia la paraula verbal del mestre. Així feren la seva aparició en la escola les lliçons de coses, formulant-se la teoria de l'objectivisme en la ensenyança. S'inicien amb això les primeres espurnes d'ensenyança educativa, comença d'albejar la pedagogia psicològica, que tanta ferrolla ha fet; car tal cosa representa el reconèixer que'ls sentits (el sentit de la vista) tenen un valor en la instrucció.

Al mateix temps que donava la pedagogia pràctica aquest primer pas envant, situant-nos en un altre punt de vista, podem dir que'l donava també endarrere. En efecte, aital innovació pedagògica no vingué a ésser altra cosa que la rehabilitació d'un antic valor d'educació. ¿Què feia sinó aprendre les coses per medi de la vista el noi de la societat pre-escolar, el qual veia com en la llar i en la comunitat s'anaven desplegant continuament davant sos ulls els diversos processos industrials primitius, que podia contemplar com l'avia filava, com el teixidor teixia en el seu telar; que veia com les soques d'arbre eren portades del bosc, com eren serrades a la plaça pública, com a cal fuster o a cal cadiraire la fusta era transformada en mobles i en objectes útils per a la casa; que veia com el pagès sembrava el blat, com anava creixent, com era després segat i més tard batut a l'era, com els sacs de blat eren portats al molí, com allí el gra era mòlt i fet farina, com després la farina era pastada a casa mateix, com se coïen els pans a cal pastisser? ¿Pot calificar-se de descobriment pedagògic ço que en realitat no és més que trobar de nou una cosa vella, la restitució d'un valor elemental de la educació biològica i social tradicional?

Després del descobriment de l'objectivisme en la ensenyança, els pedagogs s'adonaren que, adhuc essent molt profitós per al noi que veiés les coses, que el mestre les hi ensenyés, això no era suficient. Es precisà que, ademés de veure-les, el noi pugui tocar-les les coses, pugui construir-les, pugui fer-les i desfer-les; és necessari que el noi es mogui i actúi. I naix la teoria de la auto-activitat del noi, patrocinada principalment

per Froebel; la traducció moderna nort-americana de la qual és el «learning by doing»—*aprendre fent*.

Mes ¿què feia el noi en la antiga llar, rublerta de processos industrials manuals, i en l'antiga comunitat social, sinó aprendre les coses fent-les? Abans hem suposat que el noi no més les veia aquestes coses, que contemplava com altres membres de la família o els artesans les executaven. Mes, en realitat, aquest concepte és inexacte o incomplet, car en molts d'aquests processos i quefers manuals també ell hi prenía la seva part; disposava d'eines per a fer les coses útils, el pare i la mare li havien encomanat certes responsabilitats de cooperació en la economia domèstica. Jo mateix recordo—i amb quina fruïció!—aquells dies senyalats de ma infantesa que m'era permès, per exemple, pendre part en algunes de les operacions domèstiques subsegüents a la matança del porc, que se'm donaven uns manegüins o una nata amb l'encàrrec d'embrutar-me el menys possible, que se'm deixava un ganivet per a anar trocejant menudament la carn a condició que no'm tallés els dits, que se'm permetia participar en el fer botifarres sempre que manipulés els embuts com era degut, etcètera. ¿Se vol un exemple més real d'aprendre fent, d'educar el caràcter en la auto-activitat?

Una altra de les innovacions modernes de la psicologia, és el treball manual, al qual es reconeix un sens fi de valors psicològics, ètics i socials, en la educació. Jo mateix—dispenseu-me que parli altre cop de mí—jo mateix atribueixo la petita habilitat manual que pugui posseir, la traça en adobar objectes quan convé, la facilitat en el maneig de les eines, a l'ocasió que tingui a casa dels meus pares de familiaritzar-me amb el martell i la llima, amb la serra i el ribot, amb l'escarpa i l'aixada. Heus aquí un nou valor antic d'educació que ha estat trobat de nou.

Per a l'educació de la dona, la pedagogia dels nostres dies preconitza la ensenyança de la economia domèstica, la ensenyança «menagère». ¿Es això un nou i veritable descobriment educatiu? De cap manera; és, pel contrari, una invenció tant antiga com la llar. Les nostres avies disfrutaren de les excel·lències d'una escola menatgera com no la tenen nostres germanes ni la tindran les nostres filles,—la antiga casa patriarcal. Les nostres avies tingueren una mestra en economia domèstica com no la trobaríem ara en cap col·legi,—l'antiga mare, la excelsa mestressa catalana. La noia de l'antiga llar era iniciada gradualment en les múltiples tasques de la casa; i no pas amb lliçons teòriques solament, sinó d'una manera auto-activa, aprenent les coses fent-les, executant-

les amb responsabilitat, que és la millor manera d'aprendre-les. El cosir, el rentar i passar bugada, el planxar, el cuinar, el netejar la casa, l'assecar i preparar fruits per a l'hivern, el fer confitures, el fer botifarres, el pastar i fer el pa; i tantes i tantes altres ocupacions casolanes pròpies de la dona, devien aprendre's a fer segons una manera tradicional, resultat de l'experiència i de la saviesa de les precedents generacions. ¿Voleu millor manera per que la dona, la futura mestressa, es penetri be de l'esperit domèstic i de l'art de governar la casa? Heus aquí un poderós valor d'educació tradicional, pel qual la moderna escola no pot oferir més que pàlids substituts.

Un altre moviment que veiem que pren gran volada dins la pedagogia dels nostres dies, especialment als Estats Units, és el de l'educació industrial. Se tendeix a substituir el llarg aprenentatge del noi en els tallers i fàbriques per una competent preparació tècnica i manual en la escola que'l capaciti al mateix temps per a comprendre i preuar els valors socials, humans, del treball industrial. Tampoc és això una invenció educativa d'ara, sinó que no és altra cosa que una restitució de l'esperit dels antics gremis d'arts i oficis, que es fa a l'educació; de l'esperit d'aqueixes institucions admirables d'educació i de preparació a la vida del treball i a la social, que els moderns invents mecànics i les follies democràtiques actuals han tirat desgraciadament per terra, substituint-les per associacions de resistència amb les quals quasi ni es poden comparar.

El mètode i l'esperit dels Estudis de la Naturala en la escola elemental, és una altra de les innovacions modernes de la ensenyança que té el seu parell en l'antiga educació. El noi d'abans, comparat amb el d'avui de les ciutats, va viure més en contacte amb la naturalesa, va conèixer més d'aprop els elements, se va familiaritzar amb els hàbits i manera d'ésser de no poques plantes o animals.

Altres tant podríem dir amb referència al punt importantíssim de la educació física.

Finalment, considerem el moviment recentíssim, d'última hora, de la pedagogia social. Aquesta no és tampoc, estrictament parlant, una invenció dels nostres dies. Ho podrà ésser la seva teoria, mes la cosa existí ja en el passat de nostra societat. La antiga llar, tant ampla i patriarcal, amb pares i fills en el seu sí, amb avis i nets, i fins amb besavis, era un sagrari de la tradició, era una ferma garantia per a l'esperit de continuació de la raça; més que això, era una alta escola de nacionalitat, un troç vivent d'història del poble. Als membres més joves, en la llar patriar-

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVELTATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

cal, se'ls trametia directament bona part de la experiència de dugues o tres generacions. En forma, a voltes, de proverbis, rebien els consells sublimats per una llarga vida. Els nois eren també iniciats en la observància de les lleis de Deu i en l'exercici dels drets i devers del poble; rebien el contagi directe dels grans amors i dels grans odís de la raça i aprenien a ésser fidels a les institucions socials. Fòra ja de la llar, en les solemnitats religioses, en les festes tradicionals, en els costums populars, s'acabava d'afinar el sentit de la educació social i patriòtica, aqueixa educació de la qual la actual escola, impotent i negativa, deixa orfe al noi, que és el ciutadà futur.

III

Una ensenyança fonamental pot treure's d'aquestes semblances que s'acaben d'establir entre el nou i el vell en educació. I és que, al voler governar la vida i els destins d'un poble,—del nostre poble,—es precis prestar atenció a la veu de la raça, i, sobre tot, no deixar-se portar massa per pures teories racionalistes que poden menar als més dolorosos extraviaments. En ço que a la vida dels pobles se refereix, la Tradició té moltes vegades ses raons que'l Progrés no comprén pas.

Cal que anem endavant, mes sense deixar de mirar enrera. Es precis construir de nou, car és llei fatal de la civilització; mes devem fer-ho destruint de lo vell llegítim tant poc com se pugui, aprofitant per a les construccions actuals i del futur tot allò sà i insubstituïble que ens pugui proporcionar el passat. És necessari ser conscientment conservadors de ço que és bo en lo social i tenir un gran respecte per les construccions bio-socials de la raça; car l'instint d'aquesta sol ésser un guia més segur que'l talent dels pensadors. En fi, cal assegurar a la raça la Santa Continuació, costi el que costi; que'l passat estengui bé els seus llaços al present; que'l present sigui tingut en compte en el futur; que els nostres esforços patriòtics, humans, espirituals, resultin units als dels nostres avantpassats, i que'ls de nostres descendents siguin sumats a nostre impuls cultural—tot com una cadena,—per a l'unitat, per a la fortalesa, per a l'enlairament i la glòria de la nostra raça.

A l'advenir la escola popular volgué trencar tot llaç de continuïtat amb la llar que l'havia precedit com organisme d'educació. Després d'una pila d'anys d'esterilitat educativa la escola popular s'ha orientat cap als camins de l'eficàcia. Al voler cercar valors reals d'educació i de preparació veritable a la vida, s'ha trobat que no feia altra cosa que retrobar l'antic. Catalunya conserva encara bastant viu el seu esperit tradicional. Sobre aquesta relíquia preuadíssima cal construir una Pedagogia de la Santa Continuació; que nostra moderna Escola tingui un esperit de continuïtat amb la llar, amb el gremi, amb la comunitat cívica del passat. I així farem obra netament científica a l'ensem que purament catalana.

ELADI HOMS

Donya Juanita

I

Som fii segón d'un arrendador pagès, i per fogir de terroços i llegum, vaig caure dins una casa d'estudiants *pagesos*; però prest me cansà tanta continuació *llegumera*.

Un oncle meu, germà de mon pare, me recullí quan sabé lo malament que'm trobava dins aquell niu d'espartants forçats.

Aquest oncle es mal geni, avar i egoísta; però és home de bé: cosa no molt rara, quan ne veiem tants que són amables, generosos i caritatius, i no deixen d'esser uns grandíssims pillastres.

Mon oncle En Mateu és un fadrí més que veiardo, tonsurat per capellà, o capellà de bacinet; aquell trajo li dóna el privilegi de poder anar brut i despelligat sense perill de tronxades. Sempre ha viscut amb una criada que un temps no era tant vella com és ara i que sempre l'ha cuidat com a cosa propia.

Encara no'm puc explicar el motiu que'l mogué an aquest sant home de carregar amb els gastos de tenir un nebot; i després d'haver-me romput el cap moltes vegades per endevinar-ho, no veig altre remei que atribuir-ho a que és molt animaler.

En quant a Na Rosa, sa criada, tinc que dir, per no faltar a la veritat, que si bé no ha pogut mai cuidar-me com una mare, sempre m'ha tractat com una tia: cosa que m'ha fet creure si ella en tindria un poc de cama.

Estampat aquest clàssic empadronament, i després de dir que mon pare morí de cortanes al cap de dos anys que jo vivia amb el meu oncle, i que ma mare ja era morta quan vaig passar a Palma, me sembla que puc començar a correspondre an el títol d'aquesta malanada historieta.

II

No es que puga dir d'una manera certa el temps que ha passat des que conec a *Donya Juanita*; però per poc ha de fer vint anys, perquè'm recorda que era el primer que jo vivia a Ciutat, i duia un jaquet de panyo negre molt escanyat de sises, i ja'm cridava l'atenció aquesta bona senyora, que en aquell temps era una nina de dues dotzenes de Geners, morena, d'uis set-mesons, afavorida d'espatlles i amb sos peus un poc girats pe' ses botigues.

Encara que jo par que'm faça troços per fer ressaltar es seus defectes, no li faltaven certs atractius, i a més d'això, tenia una manera de mirar molt expressiva, un *conato* de mostatxillos que li feien molta gracia, i certa *positura* general que deixava endevinar que quan fos acabada de fer seria dòna de *pit*, i que no deixaria passar cap ocasió sense fer tot lo possible per traginar un catòlic an el cel, per s'aspre camí del sant matrimoni.

Poca pena me costaria omplir unes quantes planes per donar an els meus lectors sa fotografia a la *menuda* d'a-

questa nova amiga nostra; però'm sembla que és trabai escusador, tota vegada que aquests *tipos* són molt coneguts a Palma, i sobre tot per la *vila d'avall*. Figurai-vos una d'aquelles senyores fetes a punta de compàs i que per lo mateix heu tenen tot redó, tot fòra sa llengo, que solen tenir-la en forma de llanceta, i moltes d'elles es nas un poc aficionat a s'astronomia, perquè sempre mira per amunt.

Com es temps vola depressa per tot-hom (fòra per ses classes passives), amb un tancar i obrir d'uis vaig trobar-me fet un *homonet*; i com no és bo mai faltar a ses santes conveniències socials, vaig tenir es gust, gracies a sa generositat des meu onclo i a sa quantitat que cobrava de ca-meua, de sortir de dins aquell jaquet, amb tanta satisfacció com sa de sa *crisàlida* quan surt de dins s'estreta ballaruga, per aixamplar ses ales... d'una levita llarga i fonada, de panyo comú.

A un homo de dasset anys que per certes raons tant fortes com un bastó, no pot beure ni fumar, no li queda més remei que enamorar-se, perquè aquesta és s'única gateria que fa sa destroça de part dedins; i ja que havia determinat triar una atlota, vaig fer com ets atlots quan van a sa Porta de Sant Antoni a triar una anyella amb sos pares; la vaig triar de *cinc cortés*, grossa, grassa, ben plantosa i ben morena, amb una paraula, sa que m'aparesqué més *acabada* de tot el món de senyores que jo coneixia; perquè és menester sebre que ses columnes d'Hèrcules del món conegut per mí, eren ses dues segones de la Seu.

Més enllà, passaven novies i canonges fent giscar ses seues sedes; atlotes i subtinents, fent renou amb sos ventais o sabrets; però jo no guardava dins sa meua memoria cap fisonomia, fòra de ses que cada diumenge i festa miraven l'ofici, ensistades entre'l cor i l'altar major, i entre totes elles brillava en mig, com ses llevors d'un girasol, s'hermosa *Donya Juanita*.

III

Desque me vaig determinar a esser s'adorador d'aquella hermosura, es meus uis pagaren la festa. Abans mirava de ple l'altar major i de coua d'ui ses nines; després vaig mirar de ple sa nina des meus pensaments, i de coua d'ui s'altar.

No se torbà molts de diumenges a mirar ella amb menys devoció ses estampes des seu *districcionari*, per clavar-me ets seus uis negres cada vegada que girava fuia, i les girava ben sovint; sa seua boca ja no se movia tant, perquè confegia més poc, ni se pegava tantes llepades instantànies an es mostatxillos quan havia endevinat, sense returar-se, una paraula de més de quatre síl·labes; fins que un día quan s'aixecà per ajonoiar-se, vaig veure que me mirava fent sa mitja-rialla.

;; *Donya Juanita* era meua!!

No puc descriure lo que passà per

dins es meu cor. Sa sang tornava arrera per dins ses meues venes, aturant-me sa respiració; es llums me semblaven estrelles enrevoltades d'espíres; ses columnes se bellugaven..., i lo pitjor de tot és que me pareixia que *ella* sentia lo que jo sentia, que *ella* passava tot lo que jo passava; i fóra de mí, loco, perdut, mort, enamorat, vaig fer una reverència mal feta, fogint atropellat de l'Església.

¡Ja era hora!

S'aire pur des Mirador me serenà un poc, i totduna que vaig tenir consciència des meus actes, totduna que vaig poder reflexionar, no se presentà davant es meus uis esglaiats altre camí més curt per dur-me dret, dret, a sa felicitat, que corre a comprar-me un capell de copa alta i un bastonet amb borlins. ¡Era precis posar-me a s'altura de ses circumstancies!

Encara no havia acabat l'ofici, i ja estava jo recolzat a sa paret de davant es portal d'Almoina, esperant amb una postura de seductor de novel·la que sortís *ella*; i mentres tant, procurava agontar s'equilibri des capell, cosa no molt fàcil en dia de mestral, per un que'l tragina per primera vegada.

Sortí *ella* donant-me totes ses proves d'admiració i d'amor i fent-me veure ses estrelles a cada uida i a cada atibada de mosques que feia amb so *chal* de punt de red.

I tant fràgil és s'humanitat, que vaig determinar seguir-la, fent renou amb sa vergueta!...

¡En Pau se feu llibertino!!

IV

Cada diumenge acostumava *Donya Juanita*, acompanyada de sa seua *mumai*, fer un poc de voltera abans de retirar-se; i es qui saben com se pesca *al bou*, no extranyaràn això.

Però aquell dia se'n va anar cap dret a caseua, lo mateix que es falcons quan han pogut aferrar un colom més torpe o més atrevit que ets altres.

Jo, seguint-la de ben prop, recuïa amb sa mateixa *febre* que En *Nei-Nei* recueix ses puntes de cigarro, ses mirades que deixava caure, cada pic que girava cantó o que se componia es *chal*, fins que es sol des meus pensaments se va pondre dins una escaleta de davant sa Llonja.

S'hora-baixa d'aquell mateix dia, vaig passar per davant es seu balconet.

Per casualitat *ella* prenía la fresca, encara que mos trobessem a mitjàn Janer, i me saludà amb tal expressió de benaventurança, que me faltà valor per

mirar-la dues vegades i per voltar es cantó de sa Dressana. Per lo mateix, vaig passetjar i passetjar fins que's fé fosc, i llavor vaig aturar-me a saludar-la.

Ella me contestà, li vaig dir que feia molta calor i me respongué que per això cada dia an aquella hora prenía la fresca, i que havia sortida més dejorn que de costum perquè se trobava afectada des nervis.

Això, naturalment, me donà ales, i li vaig mig dir que desitjava parlar despaí amb ella.

Se posà a riure, i sense voler, me mostrà dos enfilalls de perles, preguntant-me amb molta gracia amb qui conversava llavor.

Aquesta sortida tant original me va deixà un poc enfrescat.

Però després, amb so coratge que sempre m'ha estat característic, li vaig dir que desitjava conversar amb ella d'una manera tranquila, a una hora que passessen menos inglesos gats i menos pescadores renoueres; i després des diàleg que en tals circumstancies és de caixó, quedàrem en que a les nou sortiria, aquell mateix vespre, an es balconet; i tot, *per supuesto*, d'amagat de sa mare.

V

Aquesta cita, (i d'amagat), i davant sa Llonja, i a les nou d'una nit de Janer, i essent sa primera a sa que jo compareixia, era per mí i per ses circumstancies que l'acompanyaven, unes *cartilles de seductor*; i amb sa alegría natural an es qui se troba en camí d'arribar a sa realitat des seus sòmits, amb quatre gambades vaig trobar-me davant sa porta de casa, que era una entrada des carrer de la Pau.

Per tenir més pit, vaig engolir-me un tall de talec amb un cantó de pa moreno, i me vaig encapillar una *madrileña* peluda color pansa, que m'havia costat més costipats nominals que duros efectius per arribar a despenjar-la d'un *bazar* de robes cosides.

Mostrant ses gires i ses sota-gires i sorteiant ses ratxes de mestral perquè no se desbaratàs s'emboç, vaig pendre es rumbo cap an es paradís terrenal, que pes vulgo ignorant era una escaleta acubada, ab ratjoles de Valencia plenes de figures grotesques que volien esser nans i nanes.

Quan girava es cantó des carrer des VÍ, es meu cor pegava bots dins es meu pit, lo mateix que una guatlera esquiva engaviada de fresc; tanta era s'emoció i es torbament que jo sentia.

A la fi vaig conseguir arribar davant la casa.

S'hora-baixa, quan anava a despedir-me, me havia dit *ella* penjant-se molt an es ferros des balcó:

—¿Quina senya me vol fer, Pau?

—En *Figuera* tocarà les nou.

—Bé, però veu, com vosté pot tardar un rato o anticipar-se un breu instant, i... no ho dic pe' sa serena;... però es veinats...

—¿Vol dir que es passar serena no l'incomoda a vosté?

—Ja veu, hei estic tant acostumada... quan *veraneam a Son Tivoli*.

—¿Que cau a la muntanya?

—No senyor, an es Molinar.

—Diga vosté, *Juanita*, ¿quina senya vol que faça?

—Sa que vosté vulga. Pot imitar qualsevol animal, perquè per aquí no n'hi haurà d'altre.

Però, la veritat, encara que jo tenc grans disposicions per escarnir d'ase en avall, quasi totes ses criatures irracionals, en aquell moment no me sentia inspirat, i mentres procurava pendre un poc d'alè, recolzat a sa porta de s'escaleta, vaig sentir sa mare que li deia baix-baix a ella:

—¿Que no sia un altre *pipioli* com es cadete!

—No, *mumai*, lo que és aquest, me pareix un galàn de moltes prendes, molt formal i molt amable...

—Es ver que li he reparat, a la Seu, es coll de sa camia i ses solamentes de ses botes, i no hei vist ni mitjes soles ni rivet de dol... ¿Vols posar que encara no t'ha dit amb què compta per mantenir-te segons sa teua classe?... ¡Amable, amable!... també són amables es potons d'una moixa abans de treure ses ungles!...

—Però, *mumai*, vosté se sulfura sense motiu, encara no he tingut temps de sondear ets *arcans* de sa seua posició social...

—Mira, si vols que t'entenga, conversa clar, però jo te dic a tu, que en temps meu, sense gastar tants de *cortillos* amb entregues, i sense parlar tant *porificat*, en veure un en-jove, d'una lleço lluny ja sabia quin pa l'associava i de quants punts se calçava...

—¿Les nou!...

—Això te dic: enllepoli'l, que es dolç fa gomitat... i no'l m'escalives...

Aquesta conversa, en lloc de fer-me fugir més que depressa, va fer-me enamorar més i més, per sa senzilla raó de que me fé avorir de mort a la senyora Catalina (sa mare); i aplanava d'aquesta manera totes ses dificultats

que porien aturar-me es que jo la pogués mirar com a sogra meua...

Amb una paraula: des d'aquell moment vaig començar a ésser genre.

Es balconet s'obrí i comparegué ella quan jo siulava es final de la *Lucia*, i quan per casualitat molt poc rara En Jané, (època de *temporada*), es *Don Juan gatuno* d'aquell barri cantava un duo de *La Traviata* amb una moixa viu-da, dalt una terrada de sa Llonja.

No sé per quina senya sortí es llumenaret blau de ses meues esperances; però lo cert era que ja la saludava tot gojós, i passàrem una hora llarga can-viant beneitures meues amb coqueteries seues.

Qualsevol pescador hagués passat i mos hagués sentit conversar deu minuts, ja hauria vist ben clar que es balconet era sa tenassa, es carrer la mar, es peix jo, i ella sa tiradora de rai.

No passaven instants sense que'm re-comanàs amb gestos i paraules que con-versàs molt baix, perquè sa mare no prengués qualque sospita; lo qual ajudà molt a que jo no perdés ni una paraula de ses que sa mare li apuntava de dar-rera ses persianes.

VI

Vengué es temps de ses carxofes, ven-gué es temps des melons, vengué es temps de ses figues flors, i es setembre amb sos pebres de quatre cornalons i ses llampugues i pàmpols; i jo no faltava cap vespre an es jornalet, festejant sense plànyer-me i posant damunt ses armes tota sa meua intel·ligència, per no en-tendre ses indirectes que queien com a calabruix damunt mí, i que no'm deixaven pendre alè, sobre es *mostrà cara*, es conversà des veinats, i s'hivern que s'a-costava.

Es per demés dir que sa mare d'ella no sabia res, encara que cada vespre jo li sentia dictar sa lliçó a sa meua *càn-dida paloma*.

Un vespre, (sempre em recordarà, era es dissapte de Sant Miquel), vaig tro-bar-la a ella molt freda, i totduna vaig atribuir-ho a una aigada que havia cai-gut aquell matí; però després d'un ins-tant, era cosa clara, per mí i tot, que es-tàvem en *crisis*.

A força de vomitar juraments, pro-tesstes, promeses i paraules de desesper-at, vaig lograr que entre llàgrimes ten-dres i gemecs amargs me digués que jo l'enganyava, que era un *tirano*, un *ase-sino* de cors amorosos, un *vampro* d'à-nimes pures... Amb una paraula: puc fer-me de la *Commune*, i estaré ben descansat que no hei haurà cap *neo* de dues soles que de mí diga lo que ella deia de mí.

Darrera tot això, vengué sa part més llastimosa, venc a dir, sa part romànti-ca, especie de recopilació de totes ses ridícles tempestats de s'ànima, que ha-via lletgides entre números romans i punts suspensius, a ses novel·les *casi de balde* que prou bons doblers li costa-ven.

No hi faltaren tombes fredes, sole-dats tristes, convents ombrívols ni coves misterioses, ni s'eterna cançoneta que serveix sempre de trò final an aquests focs artificiosos de ses ànimes artifi-cioses:

—Si no som esposa teua, sols heu seré de Jesucrist!

La veritat: jo no sabia lo que'm pas-sava.

Mai l'havia trobada tant alegre ni tant complacent, ni tant poc fia de sa mare, com es vespre abans; i no vaig caure en que es tigres, lleons, hienes i demés animals elàstics, mai s'acalen tant com abans de dar un salt per fer presa.

Quan jo començava a creure que allò era *bilis* estentica i que per molta que n'hagués tenguda, n'hi havia de quedar ja ben poca, me sortí en que encara que no fos més que pe' sa renyina de sa mare, no tenia un més de vida; perquè a pesar que havia fet tot lo possible per-què Donya Catalina no's sospitàs, sa mare ja ho sabia tot, i tot lo dia li pre-guntava si jo era bort o fii de rei, per-què o bé no poria *passar envant*, o tenia per a menos pujar aquella escaleta.

He vist braus recelosos i mal inten-

cionats, *novillos* que la sabien llarga; però no n'he vist sortir mai cap de viu de dins sa plaça.

Bé vaig tirar arena enderrera, bé vaig saltar sa valla, bé vaig fer es retgiradiç; res va valer. Si no'm posava bé per una èstocada, me posava de lo milló per des-cabellar-mie; i a la fi vaig envetir sa muleta, es dir, vaig quedar en que l'en-demà, (diada senyalada), *mostraria cara*!

¿Me demanau si vaig dormir aquella nit?... Ni un criminal romà condemnat a ses *fieres* estava més retgirat que jo.

Presentar-me jo, pobre estudiant pag-gès, davant una sogra, i de la ribera, i mossona...

No tenia altre remei: jo mostrar sa cara... o mostrar una altra cosa!

GABRIEL MAURA I MONTANER

(Continuarà).

Càtedra de Llengua Catalana

VI

Consonants nasals i líquides.

Hi ha tres nasals: *m*, bilabial; *n*, dental, i *ny*, palatal; totes tres sonores.

Per produir una nasal s'estableix contacte de dos òrguens, però baixa el vel del pala-dar, verificant se una ressonància nasal.

Mí *n* són a totes les llengües novo-llati-nes; *ny* manca al rumanès

En sil laba inversa hi ha moltes nasals per assimilació amb la següent:

Davant <i>b</i> , <i>p</i> <i>m</i> .	<i>m</i> bilabial (<i>sembla</i>)
» <i>t</i> , <i>d</i> , <i>s</i> , <i>z</i> .	
<i>r</i> , <i>n</i> , <i>l</i>	<i>n</i> dental (<i>renda</i>)
Davant <i>x</i> , <i>j</i> , <i>ll</i> . . .	<i>n</i> palatal (=ny) (<i>àngel</i>)
» <i>c</i> , <i>g</i>	<i>n</i> velar (<i>blanca</i>)
» <i>f</i>	<i>m</i> o <i>n</i> bilab. (<i>càmfora</i>)

Consonants laterals. Són la *l* dental i la *l* palatal, així anomenades perquè al pronun-ciar-les l'aire passa pel costat de la llengua.

La *l* palatal és representada per *ll* en cat. i cast., per *lh* en port., per *gli* en it. Existia en rum. antic i en fr., on ha estat reempla-çada per *i* consonant.

La *l* catalana i la *l* castellana són dife-rents. La cast. és una dental pura com la del fr. i la de l'it., però la del cat. és un xic valeritzada, com la de l'anglès, menys vale-ritzada que la del port.

Consonants vibrants. La més freqüent és la dental, com la *r* de *car*.

El cat., cast. i port. tenen dues *r* extremes; són les de *caro* i *carro*; la una molt dèbil, l'altra prolongada, on les vibracions es pro-dueixen amb gran violència. La *r* uvular del francès del nord és estranya al català.

En cat. no hi ha, com en francès, *m*, *n*, *l*, i *r* completament sordes per assimilació (*prisme*, *autre*, *peuple*), però hi ha una *m* en-sordida cap al final del seu temps de pro-nunciació, com *ample*, diferent de *sembla*.

Semiconsonants. La *i* és la vocal més es-treta; si acostem una mica més la llengua al paladar del que cal per pronunciar-la, arri-ba un moment que se sent la fricció de l'ai-re, essent difícil marcar el límit. Els foneti-cistes francesos troben que la *i* de *bien* és consonant. El fr. té tres vocals consonanti-ques que són *i* de *ill*, *ou* (=u) i *u* (=ü). En

castellà la *y* de *rey* és vocal; en *reyes* és con-sonàntica. En cat. hi ha dues vocals conso-nàntiques, que són *i*, *u* intervocàliques.

Consonants dobles. L'it. és la única llen-gua novo-llatina que conserva les conso-nants dobles del llatí: *vacca*, *gotta*, *grossa*. L'it. redobla també moltes consonants: *ac-qua*, *doppio*, *febbre*, generalment les dobla darrera l'accent secundari: *tòllerare*, *acca-démia*. Ultra això redobla molt sovint les consonants inicials. Ex: *a me* (pr. *ammè*).

En cat. tenim consonants dobles en com-binacions com *cap pas*. (Cp en fr. *frappe pas*).

En cat. tenim *mm* en paraules d'origen savi i també *nn* i *ll*. No s'han de considerar lletres dobles *rr*, *ss*, *gg*, *cc*, però sí la *dd* d'addició. En paraules com *espatlla* es sent una *ll* doble (*ll*), en *Betlem* una *l* doble, en *setmana* una *mm* i en *cofina* una *nn*. Hi ha també geminació de la plosiva en els nexes *bl*, *gl*, *pl*, *cl*: *noble*, *regla*, *triple*, *miracle*. També amb el prefixe *ad*, com: *admirar*, *adquirir*.

VII

Palatalització de les consonants.

Les consonants del llatí eren: *p*, *b*, *f*, *v*, *t*, *d*, *s*, *c*, *g*, *h*, *m*, *n*, *r*, *l*, *j*.

Al final de la república i en tot l'imperi caigué la *h* del sistema consonàntic llatí. Es palatalitzaren *c* i *g* donant una *c* palatal i una *g* palatal. Una paraula com *caelum* és en rum. *cel*, it. *cielo*, fr. *ciel*, en port. *ceu*, etc.; la ortografia no dóna idea del canvi fonètic, però la *c* val per *tx* en rum. i it., per *s* en fr. i port., per *x* en cast., etc. *Generu* fa rum. i it. *ginere*, fr. *gendre*, cat. *gendre*, cast. *yerno*, port. *genro*.

Es veu, doncs, la influència de *e* i de *i* davant la velar que es fa palatal; en participen totes les llengües llatines, menys els dialectes sards.

Segueixen encara les palatalitzacions; així en fr. *campu* dóna *champ*; *caru*, *cher*; *capra*, *chèvre*; *causa*, *chose*; *caminu*, *chemin*; *caba-llu*, *cheval*. Igualment amb la *g*: *gabata* dóna *gauta* en llatí vulgar, i en fr. *joue*.

En rum. davant de *i* els fonemes *t*, *d* i *s* devenen *t* trencada (=ts), *d* trencada (=z) i *s* trencada (=x).

En it. algunes vegades *s* es torna *ci*, com en *cimio*, etc.

La única palatal del llatí clàssic és *j* = *y* (i consonant) El llatí vulgar estén aquest sò: *ge* = *ye*, *gi* = *yi*. *Filio*, paraula trisil·làbica, passa a disil·làbica en llatí vulgar, *fiya*; *palca* dona *palya*; tenim doncs: *i* breu (+ vocal) = *y*; *e* breu (+ vocal) = *y*. Aquesta *y* s'uneix amb altres consonants per a palatalitzar-se; així es fa: *dy* = *y*, *gy* = *y*, absorbint-se *d*, *g*. Ex.:

Cast.	Port.	Cat.	Fr.
<i>maju</i>	<i>mayo</i>	<i>maig</i>	<i>mai</i>
<i>radiu</i>	<i>rayo</i>	<i>raio</i>	<i>rai</i> (ant.)
<i>fageu</i>	<i>haya</i>	<i>faia</i>	<i>faig</i>

També tenim:

<i>ly</i> = <i>i</i> palatal	<i>ry</i> = <i>r</i> palatal
<i>sy</i> = <i>s</i> palatal	<i>ny</i> = <i>n</i> palatal

sty
ssy
sky } = *ss* palatal

	Rum.	It.	Fr.	Cat.	Cast.	Port.
<i>ly</i> dona	<i>i</i>	<i>gli</i>	<i>ill, i</i>	<i>ll</i>	<i>j</i>	<i>lh</i>
<i>ny</i> "	<i>i</i>	<i>gn</i>	<i>gn</i>	<i>ny</i>	<i>ñ</i>	<i>nh</i>

Exemple: els reflexes novo-llatins de *folia* i *vinea*: *foglia*; *feuille*, *fulla*, etc.; *vinya*, *viña*, etc.

El fr. ha sofert fenòmens de difracció com *ban* (amb *n* palatal) del fr. antic esdevingut en modern *bain*.

La *r* palatal no s'ha conservat en cap llengua llatina.

	Rum.	It.	Fr.	Cat.	Cast.	Port.
<i>ry</i> (1) * <i>ri</i>	* <i>i</i>	<i>ir</i>	<i>ir</i>	<i>ir</i>	<i>ir</i>	<i>ir</i>
Ex.: <i>area</i> , <i>arya</i>	<i>arie</i>	<i>aia</i>	<i>aïre</i>	<i>era</i>	<i>era</i>	<i>eira</i>
<i>sy</i> * <i>s</i> tren.	<i>ci</i>	<i>is</i>	<i>is</i>	<i>is</i>	<i>is</i>	* <i>ij</i>
Ex.: <i>caseu</i>	<i>cas</i>	<i>cacio</i>			<i>queso</i>	<i>queijo</i>
<i>sty</i> , <i>ssy</i> , <i>sky</i> * <i>s</i> tren.	* <i>sci</i>	<i>iss</i>	* <i>iz</i>	<i>j</i>	* <i>x</i>	
Ex.: <i>angustia</i>	<i>angoscia</i>	<i>angoisse</i>	<i>congoiza</i>	<i>congoja</i>	<i>congoza</i>	
	<i>ostia</i>	<i>usa</i> (amb <i>s</i> tren.)				
<i>ky</i> <i>cc, t</i> tren	* <i>cci</i> , <i>zz, s</i>	<i>ç</i>	<i>ç</i>	<i>z</i>	<i>ç</i>	
Ex.: <i>bracchiu</i>	<i>braccio</i>	<i>bras</i>	<i>braç</i>	<i>brazo</i>		

(1) L'asterisc posat davant la representació d'un sò indica que aquest és palatal.

DE LA PREMSA

La crisi constitucional

Plantejament del problema

El règim parlamentari.—Modalitat de parlamentarisme adoptada a Espanya.—Es una simulació del parlamentarisme veritable.—Ficció d'eleccions, d'opinió i de partits.—Qui determina els canvis de Govern dins d'aquest sistema de ficcions.—El torn pacífic.—Causés de la criguda del torn pacífic.—Els quinquenis i la majoria del «duplo» d'un vot, den Maura. Pronunciamient dels lliberals.—La política den Moret a Catalunya. Perills de la situació present: l'apel·lació dels partits a la Corona.

No és pas un fet nou sinó tant vell com el món, que'ls homes no s'adonin desseguida dels canvis que s'operen sota els seus ulls. Miren les coses noves amb els ulls plens de les velles i no les veuen. Així ve un moment en que's produeixen aqueixes situacions confoses, aqueixes hores de desorientació col·lectiva, caracteritzades per les actituds més contradictòries.

Perquè passa allavors que's vol aplicar al nou estat de coses, i als problemes i qüestions i conflictes que aqueix estat de coses origina, les normes antigues, les solucions i les idees que servien abans, que són adequades a una realitat ja pretèrita, i com que no engranen ni poden engranar amb la realitat nova, a l'empenyar-se en aplicar-les-hi, compliquen i agraven els conflictes en proporcions amenaçadores.

Ara hi som en un d'aquests moments perillosíssims que venen a ésser com les crisis d'edat en la evolució dels organismes, com les transicions en la vida de les idees; dels sistemes, de les institucions i dels pobles; hores exposades a totes les desorientacions individuals i col·lectives, perquè homes i grups parlen, com en la torra de Babel, llenguatges que no s'entenent, els uns obeint al sistema de sentiments i raciocinis i solucions de l'estat de coses que desapareix o ha desaparegut, els altres

plens ja, quasi sempre inconscientment, de l'esperit i del sentir i de la impulsio de l'estat de coses nou, que va formant-se.

Es en aquestes virades crítiques que s'imposa plantejar amb més serenitat, amb més acurada observació tots els problemes; que més indispensable es fa sometre a revisió i definició tots els seus factors. Ara que ha passat ja de temps el fort de la febra produïda per la darrera convulsió o sotragada d'aquesta fonda crisi constitucional espanyola, abans no s'n produïxi una altra que torni a soprar el món polític madrileny que amb sens igual imprevisió frueix la calma de l'anormalitat present com si fos una normalitat definitiva, provarem de plantejar el problema cercant, per dessota les caracterisacions circumstancials i anecdòtiques, els seus elements essencials, esporgats de la brosta que'ls cobreix i dissimula.

El problema plantejat en l'actual crisi de la vida política espanyola, és un problema constitucional, un problema que afecta a l'engranatge fonamental del sistema parlamentari, o sigui de la Corona, el Govern, les Corts, els partits governamentals i el còs electoral. La essència del règim parlamentari està en que'ls governs surtin directa o indirectament del Parlament i del Parlament depenguin i pel vot del Parlament

caiguin i siguin substituïts. I si la opinió està canalitzada en dos grans partits, que'l còs electoral senyali quin partit ha de tenir el poder, i el Parlament i el Rei quins homes d'aquest partit han d'exercir-lo.

El sistema parlamentari vigent a Espanya de la restauració ensà es el de dos grans partits turnants en el poder. Segons aquest sistema, allà on és, no una ficció política, sinó una realitat, els canvis de situació (no de govern, perquè dintre d'una mateixa situació o etapa de dominació d'un partit, poden succeir-se governs diversos) ve assenyalat pel còs electoral: són els electors, són els ciutadans els qui, donant en les eleccions generals majoria a un o altre dels dos grans partits, determinen si ha de seguir governant l'un o ha d'entrar a governar l'altre. El Rei i el quefe del partit que ha tingut majoria en les eleccions trien allavors entre'ls homes del partit els qui han de constituir el govern i aquests segueixen en el poder mentres compten amb el vot del Parlament i la confiança de la Corona. Així els partits es perpetuen en el poder fins que'l còs electoral se pronuncia en els comicis en contra seva, conseguint de vegades períodes de govern llarguissims com els deu anys del ministeri gran den Salisbury, com els 27 anys encara en curs del partit catòlic a Bèlgica.

A Espanya no ha succeït mai així, A Espanya el règim parlamentari en la seva part més substancial, o sigui en l'engranatge dels nuclis governants amb el poble, amb els ciutadans, no ha existit mai. Perquè a Espanya falta lo que és essencial en tot règim parlamentari: falten el ciutadans, falta el poble; perquè a Espanya políticament no més hi ha súbdits. El règim parlamentari a Espanya és com aquestes màquines de vitrina, que simulen una poderosa instal·lació mecànica, però que's mouen sense realitat de producció, sense eficàcia, com motor, no més quan una mà dona voltes al manubri, i imiten llavors, però sense una cerimònia, com un símbol no més, tots els moviments de les instal·lacions veritables.

Certament hi ha a Espanya la aparatosa simulació de dos grans partits, amb tot el seu encadenament de quefes i juntes provincials i comitès locals; hi ha Corts, que són formades amb un seguit d'actes que tenen totes les modalitats externes d'unes veritables eleccions populars; hi ha un Govern que's forma dintre de la majoria parlamentària i sembla sostenir-se per la confiança de aquesta majoria.

Però tot això és aparent: partits, Corts, eleccions, constitueixen una vasta

mixtificació del règim democràtic, són una ficció d'institucions constitucionals i parlamentaries. Tot el conjunt d'institucions que formen el complex sistema parlamentari existeixen, són al lloc que serien si fossin institucions vives, i engranen unes amb altres i es mouen i funcionen; però en comptes d'ésser part interna i viva del poble, en unitat de circulació i de vida amb tots els organismes de la raça, resten externes, superposades al cos social, en contacte no més amb l'epidermis, com una careta, sense empalmar amb les corrents de la vida del poble, sense ésser vida de la pròpia vida col·lectiva, sense rebre l'impuls, el moviment, la direcció dels únics que han de donar-la: els ciutadans, i des de l'únic lloc en que han de donar-la que és, no el carrer, ni la barricada, ni les redaccions, ni els quarters, sinó els comicis electorals. I a Espanya hi ha hagut de tot: pronunciaments civils, pronunciaments militars, bullangues, manifestacions i revoltes, i imposicions periodístiques, de tot menys electors, menys direcció del cos electoral.

L'impuls que fa moure la màquina, no venint de baix, dels electors, ha de venir d'una altra banda; i es produeix llavors la gran ficció, la ficció fonamental. Com en els jocs dels infants, no havent-hi rotació veritable d'estats de opinió, hi ha d'haver qui, suplint als electors, digui: Ara la opinió és lliberal, ara és conservadora, és a dir, ara han de governar els uns, ara han de plegar i deixar entrar els altres. Qui ha de dir-ho? Veu's-aquí el punt culminant, l'eix del sistema de ficcions de la vida constitucional simulada, que funciona a Espanya.

De la restauració ensà s'havia establert entre'ls partits la convenció de succeir-se en el poder per l'acord dels seus quefes, en el moment en que'l quefe del partit que governava estava cansat de governar, o en que'l quefe del partit que reposava, no podia contenir ja més les

impacients de la seva gent, i feia clara i terminant petició del poder. Es el torn convingut, és el pacte del Pardo.

Així s'han produït quasi tots els canvis des de 1875 fins al 1909. Quasi tots els governs han caigut tenint majoria a les Corts, i—previsió meravellosa—sempre les eleccions subsegüents als canvis de Govern han donat majoria parlamentaria al Govern nou, han ratificat el canvi de partit o situació, i no pas amb un petit desplaçament de vots, sinó donant als nous governants majoria immensa, una majoria exactament, matemàticament, igual a la que tenien dos mesos abans els governants de l'altre partit.

Mes, per l'octubre de 1909, es produeix un fet gravíssim que desconjunta aquest habilitós sistema. Veritat és que'l quefe del Govern, en aquell període com en l'anterior, havia començat a parlar de governar un i més quinquenys seguits, mentres tingués el «duplo» d'un vot de majoria contra la costum quasi invariable d'alternar els partits cada dos o tres anys. Veritat és que, com si responguessin an aquesta quasi-denúncia del pacte del Pardo, els lliberals varen seguir durant els tres anys de Govern conservador una conducta desacostumada, començant amb la retirada del Parlament i seguint amb una obstrucció absurda de l'obra del Govern. Però res feia preveure una ruptura violenta del sistema establert, quan per l'octubre de 1909, aprofitant-se de la campanya internacional feta pels anarquistes i revolucionaris contra Espanya i contra'l Rei i contra en Maura, amb motiu de la execució d'en Ferrer, els lliberals varen reclamar violentment el Poder, amenaçant amb passar-se a la República si se'guien governant els conservadors.

Així va quedar rompuda la cordialitat entre'ls dos partits turnants i els seus quefes. La implacable hostilitat declarada pel partit conservador an en Moret i la seva caiguda, va ésser una temptativa per a restablir la, per a reinstaurar l'en-

granatge dels dos partits; però va fracassar, i han anat passant aquests tres anys de dominació lliberal enfondint encara més l'abim entre'ls partits, que ha vingut a declarar definitiu, irreparable, en Maura i el partit conservador d'una banda i la premsa lliberal de l'altra.

El torn convingut dels partits és a terra. Més, ha caigut definitivament. Aquest torn suposa una cordialitat, una harmonia, una coincidència substancial d'orientació, procediments i composició dels dos partits que han desaparegut. En comptes d'acostar-se, s'allunyen cada dia més l'un de l'altre. En comptes de cercar amistosament punts de contacte, bases de convergència, divergeixen, cauen en l'òrbita de radicalismes contraposats, graven, ventats per l'odi, vers extrems irreductibles, inconciliables.

Catalunya ha tingut una part principalíssima en aquesta transformació. Per a deturar la embranzida nacionalista de Catalunya, conservadors i lliberals varen voler aixecar les classes proletaries contra'l regionalisme, i en Moret va enviar un agitador republicà, aqueix amic entranyable per a qui van obrir-se de bat a bat les portes de la cambra mortuoria del gran enemic de Catalunya, quan ja s'havien tancat per a tothom. Però l'agitació de la opinió no va ésser simulada sinó real. Per a combatre una opinió viva's necessitava un'altra opinió viva també; per a barrar el pas a una multitud d'electors reals calien altres multituds d'electors veritables. Així per l'acció directa de la Lliga i per la seva repercussió en el camp republicà varen formar-se a Catalunya dos grans nuclis d'opinió, dos partits vius, com els dels altres païssos: i al topar aquesta força popular amb el mecanisme artificios de les oligarquies governants, ha esdevingut la ruptura.

Els partits espanyols, nominals, ficticis, han sentit l'atracció d'aquestes forces d'opinió veritables, d'aquesta vida

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya—20 sucursals amb telèfon—Central: Pelayo, 44, telèf. 1.113 ♦ Economía. Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que poseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat. — NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

política intensa i renovada, i han tendit conscient o inconscientment, a entroncar-s'hi, a apoiar-s'hi, a cercar-hi enfortidors contactes. I com que la lluita entre aquestes forces catalanes era, no d'escapari, sinó lluita real, com l'incendi revolucionari abrandat a Catalunya s'ha escampat per altres llocs d'Espanya, el vell torneig dels partits governants s'ha tornat de mica en mica duel veritable i duel a mort en que's cerca la destrucció de l'adversari.

Des del moment en que la lluita entre dos partits és lluita veritable, i no torneig o simulacre regulat per endavant, l'un partit té a l'altre per pertorbador, perjudicial, perillós per a la pau pública i la prosperitat del país. I com que a conseqüència d'aquesta convicció, cada un creu que la Corona ha d'estar amb ell i contra l'altre, no és possible llavors tenir en compte les indicacions de la oposició monàrquica, ni deixar el poder a instància de l'adversari, i com que no hi ha opinió que reguli els canvis de Govern, s'obre el conflicte gravíssim que desde 1909 du pertorbada la política espanyola: l'un i l'altre partit s'entreguen al mateix procediment. Com que no poden apel·lar als electors, un i altre

fan apel·lació a la Corona, i posen al Rei en la situació més grave, més plena de perills en que un Rei pugui trobar-se. Arbitre suprem d'una lluita apassionada, perd l'escut de la irresponsabilitat constitucional, adquireix la responsabilitat d'un monarca absolut sense tenir la seva força; per la seva voluntat governen els uns, per la seva voluntat cauen i entren a governar els altres; i així passa a ésser la Corona centre de totes les discussions i les censures. I lo que a la primària són peticions respectuoses, es converteixen en intimacions; i les intimacions degeneren en amenaces i les amenaces en motins i pronunciaments, com va passar a Espanya en el regnat de Isabel II, com passa ara en el parlamentarisme, aparent també i també artificios, sense poble, sense ciutadans, de Turquia.

An aquesta situació s'ha tornat, an aquesta situació, que és la mateixa de quasi tot el regnat de Isabel II, la mateixa que va produir les estèrils agitats d'aquell període i va tenir per natural, per obligada conseqüència el destronament de la reina i les convulsions vergonyoses, que la Restauració va cloure.

Davant d'aquesta fonda crisi del sistema constitucional espanyol, què's pot fer, què ha fet el Rei, què han fet els homes directors dels nuclis governants?

ENRIC PRAT DE LA RIBA

(De la Veu de Catalunya).

Acaba de sortir DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Cívils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per

Francesc Maspons i Anglès.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Es ven a les principals llibreries

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

= Camiseria
i Corbateria

Boqueria - 32
:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatats-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: **RAMBLA** de les **FLORS**-18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpids i els mes econòmics de essència neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis d'hotels i ambulancias sanitaries.

Per transports de 1 i de 3 toneladas i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 12 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufreg i auxiliars de barco de pesca.

Obra nova
(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA **MINERO : MEDICINAL**
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el sello encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —
Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua **Rubinat - Llorach**